

**ВИДАТНИЙ ДОСЛІДНИК ІСТОРІЇ
УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЦИНИ
(До 85-річчя від народження Павла Пундія)**

14 квітня 2007 року виповнилося 85 років від народження доктора Павла Пундія — нашого видатного фахівця в українській медичній діаспорі, дослідника історії української медицини, відомого мецената. Водночас виповнюється 60 років від початку його лікарської діяльності в царині практичної медицини, а також понад 50 років активної участі в діяльності Українського лікарського товариства Північної Америки та НТШ в Америці, 17 років плідної співпраці з Лікарською комісією НТШ та Українським лікарським товариством у Львові. Від щирого серця вітасмо ювіляра!

Народився Павло Пундій у селянській сім'ї Йосипа і Марії (з родини Зарівних) Пундіїв у мальовничому селі Косові Чортківського повіту на Тернопільщині. Після закінчення сільської школи здібний і допитливий хлопець продовжував навчання у гімназіях Станиславова (нині Івано-Франківськ) та Чорткова. Через воєнні події йому вдалося скласти іспит зрілості лише 1942 року в часи гітлерівської окупації.

Незважаючи на складні часи та тяжкі умови, юнак вирішив здобувати високу освіту і 1942 року розпочав медичні студії у Львові на т. зв. Природничо-Медичних фахових курсах, що фактично становили невизнаний повністю німецькими окупантами Медичний університет. Тут він мав нагоду познайомитися з професором Мар'яном Панчишиним, д-ром Романом Осінчуком, д-ром Андрієм Ластовецьким та іншими видатними представниками української медицини. Крім того, у той час на Медичних фахових курсах у Львові навчалися відомі пізніше лікарі та науковці Роман Рудий, Лонгин Січкоріз, Дмитро Макар, Богдан Надрага, Юліян Коморовський та ін.

Щоб уникнути репресій більшовицьких каральних органів, Павло продовжив медичну освіту в Ерлянгені (Німеччина), де знайшло притулок чимало біженців. Добра гімназійна підготовка з іноземних мов, зокрема німецької, дала йому змогу за короткий час пристосуватися до нових умов навчання. 1949 року д-р П. Пундій склав іспити й отримав лікарський диплом. Українські допомогіві організації сприяли його еміграції до США.

Він оселився в Чикаго, де була велика українська громада. З часом тут виникло „українське поселення“, збудовано дві церкви, Культурний центр, з'явилися українські крамниці, банки, ресторани, різні канцелярії.

Після дворічної шпитальної практики (інтершипу) д-р Павло Пундій нострифікував свій диплом і почав працювати в медичній службі Чиказької залізниці. Тут він пропрацював на різних посадах до виходу на пенсію.

Одразу після приїзду в Чикаго д-р П. Пундій почав брати активну участь у суспільному житті української громади, зокрема в діяльності об'єднання українських лікарів. Був скарбником цього об'єднання, а згодом — референтом роботи з молодими медиками. Почав дописувати до медичних видань, публікував світлини із життя української лікарської громади, захопився колекціонуванням, зокрема екслібрисів.

Зростанню активності молодого лікаря сприяло перенесення 1975 року управи Українського лікарського товариства Північної Америки з Нью-Йорка до Чикаго. Д-р П. Пундій зразу зайнявся упорядкуванням архіву та бібліотеки УЛТПА. Він домігся виділення в Українському домі спеціального приміщення для архіву, почав систематизовувати каталоги, збирати українські видання з краю та діаспори тощо.

Унаслідок цієї діяльності в 1980 р. бібліотека-архів УЛТПА видала невеликим накладом перший том „Українського медичного архіву“, присвяченого д-ру Євгенові Озаркевичу. До нього увійшли перші статті в галицьких виданнях про життя і діяльність Євгена Озаркевича — фундатора української національної медицини в Галичині, а також публікації з життя української діаспори.

У наступні роки П. Пундій упорядкував і видав ще 12 томів, присвячені, зокрема, 60-літтю заснування у Львові Українського таємного університету; до 100-ліття від народження професора Мар'яна Панчишина; до 80-ліття уродин доктора Романа Осінчука; на пошану Юліяна Мовчана, Томи Лапичака, Василя Плюща, Софії Парфанович, Бориса Филипчак, Семена Кочія. Книжки гарно оформлені, у добротних палітурках, містять цікаві матеріали. Вони є цінним джерелом інформації для дослідників історії української медицини в Україні (переважно в Галичині) та діаспорі.

Павло Пундій став постійним дописувачем до видання УЛТПА — „Лікарського вісника“, публікував матеріали про молодих лікарів; про тих, що відійшли у вічність; з нагоди ювілейних дат. Він є автором публікацій про діяльність Івана Пулюя — першовідкривача X-променів, які внаслідок скромності та недотримання формальностей Пулюєм отримали пізніше назву рентгенівських променів.

* * *

Працюючи в діяспорі, Павло Пундій думками постійно повертався до рідного краю, линув серцем до рідних на Тернопільщині. Якось удалося приїхати в Україну, але постійний нагляд органів за приїжджими зіпсував радість від зустрічі з рідними.

Тому одразу після відновлення незалежності України д-р П. Пундій почав налагоджувати контакти з відродженим Українським лікарським товариством у Львові та Лікарською комісією НТШ, Львівським національним медичним університетом, з лікарями у Краю, зокрема давніми колегами д-ром Богданом Надрагою та д-ром Миколою Бідочком (земляком П. Пундія з Чортківщини).

Павло Пундій стає частим дописувачем до „Лікарського збірника“ НТШ та часопису „Народне здоров'я“, в яких публікує матеріали про забутих і заборонених більшовицьким режимом лікарів, про факти із життя українських лікарів у Краю та діяспорі. Він входить до редакційної колегії київського міжнародного журналу „Агапіт“ та інших видань.

Архівар УЛТПА прислав для доопрацювання і видання зібрані ним під час копіткої багатолітньої праці біографічні матеріали про українських лікарів. У видавництві НТШ вийшли друком два томи біо-бібліографічного довідника П. Пундія „Українські лікарі. Естафета поколінь національного відродження“ (1994, 1996), що стали настільною книгою для багатьох наших лікарів. Це унікальне видання є першим такого роду в нашій історії, адже досі були словники та енциклопедії лише про лікарів інших національностей — польських, російських тощо. Завдяки подвижницькій праці Павла Пундія ми нарешті отримали енциклопедичний довідник про найактивніших у громадському житті українських лікарів.

За видатні заслуги на ниві розвитку історії української медицини Вчена рада ЛНМУ ім. Данила Галицького у 1996 році обрала д-ра Павла Пундія своїм почесним доктором (doctor honoris causa).

У 1997 році на запрошення УЛТПА авторів цих рядків довелось відвідати Чикаго та особисто познайомитися з Павлом Пундієм, гостювати в його домі та працювати у впорядкованому ним архіві-бібліотеці УЛТПА. Його зичливе, безпосереднє ставлення, бажання якнайповніше познайомити мене із життям української лікарської діяспори, привітність і гостинність його дружини Ориси справляли якнайкраще враження. З його допомогою удалося опрацювати чимало медико-історичних праць, відсутніх у бібліотеках України, познайомитися з життям української громади та містом, зокрема зі знаменитим Чиказьким музеєм історії медицини, виступити на засіданні лікарів в Українському домі.

Хоча проблеми зі здоров'ям не дали Павлові Пундію змоги здійснити вимріяну подорож до звільненого від тоталітарного режиму Краю, він усе робить для тісної співпраці з лікарями України і своїми земляками з Тернопільщини. У рідному селі Косові завдяки його допомозі збудовано й оздоблено нову церкву, багато зроблено в Чортківському медичному училищі (нині коледжі). У полі зору його меценатської діяльності постійно перебувають Музей історії медицини Галичини ім. Мар'яна Панчишина, редакції „НЗ“ та „Лікарського збірника“.

Павло Пундій не лише продовжує цікавитися медичним життям, а й активно працює над новими публікаціями і виданнями. Його статті нещодавно друкувалися у журналі „Агапіт“, інших виданнях. Значною подією стало видання спеціального тому „Лікарського збірника“ на пошану д-ра Павла Пундія. Нині він продовжує працю над підготовкою до видання третього тому довідника „Українські лікарі“, що віддзеркалює подальшу естафету поколінь національного відродження.

Побажаємо шановному Павлові Пундію доброго здоров'я, здійснення усіх його задумів та ще багато добрих справ для української медицини, рідного краю, його численної родини!

Многая літа Ювіляру!

Ярослав ГАНІТКЕВИЧ